

VI. MISCELLANEA

1. ŚP. WŁADYSŁAW GRABSKI

Zmarły w Warszawie dnia 1 marca 1938 r. śp. prof. Wł. Grabski był wybitnym mężem stanu, znakomitym uczonym i pedagogiem.

Cechą umysłowości prof. Wł. Grabskiego była niezwykła wszechstronność, dzięki czemu zarówno swą twórczością naukową, jak i działalnością społeczno-polityczną objął niezmiernie liczne dziedziny życia.

Szeroką skalę działalności umożliwiły Mu gruntowne i wszechstronne studia naukowe ekonomiczne w Szkole Nauk Politycznych w Paryżu, historyczne w paryskiej również Sorbonie, wreszcie rolnicze w Halle.

Poszczególne etapy życia prof. Grabskiego wiodą po przez pracę na roli w rodzinnym Borowie w Łowickim, pracę społeczno-oświatową w Centralnym Towarzystwie Rolniczym w Warszawie, pracę polityczną w charakterze posła do kolejnych trzech Dum rosyjskich, akcję społeczno-obywatelską przy organizacji uchodźstwa polskiego w Rosji, aż do kierowniczych stanowisk w wskrzeszonym Państwie Polskim, poczynając od ministra rolnictwa, kończąc na ministrze skarbu i premierze Rządu R. P. Nazwisko prof. Grabskiego wiąże się z dwoma przełomowymi chwilami w dziejach naszej młodej państwowości: z Radą Obrony Państwa w 1920 r. i reformą waluty w 1924 r., gdy powołał do życia Bank Polski.

To są tylko najważniejsze pozycje działalności Wł. Grabskiego, dzięki bowiem niespożytej energii, żywotności umysłu i bogatej wyobraźni był on człowiekiem na wskroś twórczym. Pomysłowość Jego nie ograniczała się jednak tylko do rzucania planów, ale równocześnie dążył konsekwentnie do ich realizacji. Dzięki temu do wczesnej młodości był pionierem postępu rolniczego, tak, jak później w odrodzonej Polsce stał się pionierem postępu ogólnogospodarczego kraju. Z inicjatywy więc Wł. Grabskiego powstaje stacja doświadczalna w Kutnie, później Krajowe Towarzystwo Melioracyjne i wiele innych placówek kultury rolnej.

Pracę naukową rozpoczął Wł. Grabski we wczesnej młodości rozprawą historyczną przygotowaną w Sorbonie, a kontynuował ją

artykułami i mniejszymi opracowaniami ekonomiczno-rolniczymi. Mając lat 30 wydaje ogromne dwutomowe dzieło, uwieńczone nagrodą Krakowskiej Akademii Umiejętności „Historię Towarzystwa Rolniczego”. Za tym pierwszym wielkim dziełem następuje cały szereg opracowań naukowych, które w chwili przedwczesnej śmierci osiągają listę 170 pozycji bibliograficznych.

Dla pracy naukowej wykorzystuje prof. Grabski krótkie okresy przerwy w piastowaniu najwyższych godności państwowych. Wygłasza w tym czasie cykl wykładów w późniejszym Uniwersytecie Józefa Piłsudskiego w Warszawie, zostają one wydane w postaci cennej pracy pt. „Społeczne Gospodarstwo Agrarne”, jak również w dalszym wydawnictwie, będącym przeróbką pierwszego pt. „Historia wsi w Polsce”.

Po wycofaniu się w 1925 r. z życia politycznego poświęca się całkowicie pracy naukowo-pedagogicznej w charakterze profesora polityki ekonomicznej w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego, a wkrótce na przeciąg dwóch lat i rektora tej uczelni. Na stanowisku tym występuje z inicjatywą utworzenia nowego kierunku specjalizacji ekonomiczno-rolniczej w postaci grupy studiów Agromonii Społecznej. Nowe to studium przygotowuje działaczy społeczno-ekonomicznych wsi, których zadaniem jest rozbudzenie świadomości społecznej i podniesienie ekonomiczne wsi polskiej.

Pod koniec wreszcie swego życia powołuje Instytut Socjologii Wsi — instytucję naukowo-badawczą, która ma na celu pogłębianie znajomości stosunków społecznych wsi polskiej, całkowicie dotąd zaniedbane. Opierając się na wzorach, powstającego w St. Zjedn. nowego kierunku naukowego „Rural Sociology” przygotowuje wielkie dzieło pt. „Socjologia wsi polskiej”, której pierwsze rozdziały zostały ogłoszone w założonych i finansowanych przez Niego „Rocznikach Socjologii Wsi”.

Ten krótki przegląd działalności, w którym mogliśmy wymienić zaledwie najważniejsze momenty działalności śp. prof. Wł. Grabskiego daje bardzo niekompletny jej obraz. Pomimo ogromnej wszechstronności stanowiła ona zwartą i harmonijną całość. Szukając konsekwencji praktycznych swych dociekań naukowych, na katedrze profesorskiej, nie przestał być Wł. Grabski politykiem. Styl i kierunek jego pracy naukowej najlepiej określa tytuł katedry, którą zajmował w Szkole Głównej Gosp. Wiejskiego — katedra polityki ekonomicznej. Ale równocześnie koncepcje, które rozwijał w swej działalności politycznej opierał na głębokich podstawach dyscypliny naukowej.

Ogromny dorobek myśli i czynów, który zostawia, zawdzięcza niezwyklej pracowitości i rzadkiej w Polsce umiejętności organizacji pracy, więcej — organizacji życia. Nie tracił nigdy chwili czasu. Gdy aresztowany przez niemieckich okupantów po powrocie do kraju uwięziony był w twierdzy Modlińskiej, wykorzystał tę przymusową bezczynność na opracowanie jednego z tomów swych „Materiałów w sprawie włościańskiej”. Nad „Socjologią wsi” i artykułami w bieżących sprawach agrarnych pracował niemal do ostatnich chwil życia, pomimo sprzeciwu lekarzy.

W ciągu stosunkowo krótkiego okresu 13 lat pracy pedagogicznej potrafił przygotować liczny zastęp młodych ekonomistów rolnych. Wśród uczniów Jego znajdują się nie tylko inżynierowie-rolnicy, ale i doktorzy, docenci, a nawet profesorowie wyższych uczelni. Prof. Grabski potrafił więc zachęcić swą działalnością pedagogiczną do pracy nie tylko zawodowo-rolniczej i ekonomicznej, ale dał swym uczniom i zainteresowania naukowe. Potrafił wlać w nich zapał do pracy, wszechstronność i szerokość horyzontów myśli i przykładem własnym wskazał ideał życia, które cechowała niemal asceza, życia dla Boga i Ojczyzny.

Ze śmiercią prof. Wł. Grabskiego odchodzi jedna z tych wielkich postaci pokolenia przedwojennego, które poświęciły całe swe życie dla Polski i którym zawdzięczamy uzyskanie i utrwalenie naszej niepodległości. *Prof. Cz. Strzeszewski* (Lublin)

2. ŚP. STANISŁAW NOWAKOWSKI

Dnia 10 marca 1938 r. zmarł w Poznaniu po krótkiej chorobie wybitny geograf gospodarczy, profesor Uniwersytetu Poznańskiego, dr Stanisław Nowakowski. Urodzony w r. 1888 w Sosnowce w pobliżu Kamieńca Podolskiego, do gimnazjum uczęszczał nasamprzód w Kamieńcu, a potem w Saradowie, gdzie je ukończył w r. 1907. W tymże roku wstąpił do Kijowskiego Instytutu Handlowego, studiując nauki ekonomiczne i handlowe, zwłaszcza geografię ekonomiczną pod kierunkiem profesora Downar-Zapolskiego. Dzięki wybitnym zdolnościom i wyjątkowej pracowitości zostaje wysłany z ramienia tego Instytutu jeszcze przed ukończeniem studiów w podróż naukową na Daleki Wschód i do Japonii, celem zapoznania się ze stanem rolnictwa krajów wschodnio-azjatyckich i zbadania możliwości nawiązania bliższych stosunków gospodarczych Rosji z Japonią. Rezultatem tej podróży była praca „Rolnictwo współczesnej Japonii”, napisana po rosyjsku i wydana przez Instytut

Handlowy w Kijowie w r. 1913. Na podstawie tej pracy został czynnym członkiem Naukowego Towarzystwa Ekonomicznego w Kijowie. W tymże roku udaje się ponownie do Japonii dla zbadania pewnych zagadnień ekonomicznych, związanych z otwarciem kanału Panamskiego. Zebrawszy ogromny materiał naukowy, napisał obszernie dzieło „Kanał Panamski i jego znaczenie światowe”, wydane w Kijowie w r. 1915. Przeprowadzając w tym dziele analizę wpływów i zmian, jakie ten kanał spowoduje w przyszłym układzie stosunków ekonomicznych i politycznych na Pacyfiku, profesor Nowakowski niezwykle trafnie przewidział narastanie konfliktów pomiędzy Rosją, Stanami Zjednoczonymi i Japonią w walce o supremację na Pacyfiku i wpływy w Chinach. Wkrótce potem odbył trzecią podróż do Japonii i na Formozę, gdzie miał przeprowadzić z polecenia Towarzystwa Antropologicznego w Piotrogradzie specjalne badania antropogeograficzne. W r. 1917 został profesorem nadzwyczajnym geografii gospodarczej w Kijowskim Instytucie Handlowym, ale na stanowisku tym pozostawał zaledwie kilka miesięcy, musiał bowiem z polecenia rządu Kiereńskiego udać się po raz czwarty do Japonii. Zaskoczony przewrotem bolszewickim, do Rosji więcej nie powrócił, lecz wyjechał do Ameryki i osiedlił się na stałe w Chicago. Pierwszy, rosyjski okres działalności naukowej Zmarłego kończy Jego obszerna praca „Japonia a Rosja”, wydana w r. 1918 w Tokio.

Znalazłszy się w Ameryce, prof. Nowakowski uzupełnił swoje studia geograficzne pod kierunkiem takich wybitnych geografów jak Salisbury, Barrows, Gregory i Huntington, po czym, dzięki szeregowi mniejszych prac naukowych, ogłoszonych w języku angielskim, został mianowany profesorem geografii gospodarczej w Clark University w Worcester. Otrzymawszy misję naukową zbadania pod względem geograficzno - gospodarczym krajów słowiańskich, przybywa w r. 1922 po raz pierwszy do Polski i nawiązuje kontakt z Uniwersytetem Poznańskim. W czasie tego pierwszego pobytu w Polsce, zebrał niezmiernie bogatą literaturę do historii geografii w Polsce, którą wywiózł do Stanów Zjednoczonych, gdzie mu posłużyła do urządzenia pierwszej polskiej wystawy geograficznej. W r. 1923 przybywa po raz drugi do Polski z amerykańską misją rządową prof. Mikela, i wówczas to właśnie postanowił osiedlić się na stałe w Poznaniu, gdzie uzyskał katedrę geografii gospodarczej.

Działalność naukową w Polsce rozpoczął, wykładami uniwersyteckimi, od napisania ciekawej rozprawy „Do kogo świat należy?”, po czym przystąpił do opracowania wielkiego dzieła regionalnego „Geografia gospodarcza Polski Zachodniej”, które wydał w latach

1929—1930 w dwóch olbrzymich tomach. Równie bogato wyposażonego w mapy, wykresy i wspaniałe ilustracje dzieła regionalnego z zakresu geografii gospodarczej nie posiada żadna inna dzielnica Polski. W podobny sposób zamierzał prof. Nowakowski opracować monografie wszystkich innych województw, zniechęcony jednakże nieprzewidywanymi trudnościami wydawniczymi, porzucił badania regionalne i zwrócił się ku zagadnieniom teoretycznym.

Pierwszą z tego zakresu była jego rozprawa „Marksizm a geografia gospodarcza”, ogłoszona na łamach „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego” w r. 1928. Myśli zawarte w tej rozprawie rozwinął później w swym największym teoretycznym dziele „Geografia jako nauka”, ogłoszonym w latach 1934—1935 w wydawnictwie „Wielka geografia powszechna”. W dziele tym prof. Nowakowski uzasadnia, iż geografia jako nauka całkowicie samodzielna i twórcza może się rozwijać tylko na podłożu filozofii materialistycznej, a jej cele i zadania określa najpełniej materializm dziejowy Marksa. Krytyka polska o dziele tym nie wyraziła dotąd swej opinii, choć wywołało ono za granicą, zwłaszcza w Rosji i Francji znaczne zainteresowanie, wyrażające się w gotowości dokonania przekładu na język rosyjski i francuski.

We wspomnianym wydawnictwie „Wielka geografia powszechna” ukazało się również i ostatnie wielkie dzieło prof. Nowakowskiego „Geografia Z. S. R. R”, do którego materiały zebrał w czasie podróży do Rosji Sowieckiej w lecie 1934 roku.

W ostatnich tygodniach swego życia prof. Nowakowski pracował nad niezwykle ciekawym i aktualnym zagadnieniem walki narodów o kolonie i surowce. W odniesieniu do polskich usiłowań pozyskania terenów kolonialnych, Zmarły ustosunkował się raczej sceptycznie, twierdząc że nie polepszyło by to w niczym naszych trudności gospodarczych, które widział w wadliwościach i sprzecznościach współczesnego ustroju kapitalistycznego, a nie w braku surowców i terenów.

Z „Ruchem Prawniczym, Ekonomicznym i Socjologicznym” łączyły śp. prof. Nowakowskiego serdeczne więzy współpracy niemal od początku objęcia przez Niego katedry w Poznaniu. W latach 1925 do 1927 jest kierownikiem działu ekonomicznego w „Ruchu”, a do 1931 r. współredaguje ten dział łącznie z prof. Taylorem i prof. Zaleskim.

Jako człowiek śp. prof. Nowakowski był niezwykle uczynnym i odznaczał się wyjątkową dobrocią i szlachetnością charakteru.

Zaznawszy w młodości niedostatku, był szczególnie wrażliwy na troski materialne młodzieży uniwersyteckiej, która znajdowała u niego zawsze pomoc i opiekę.

Dr Florian Barciński (Poznań)

3. AKADEMIA KU CZCI CAPITANTA

Uniwersytet J. Piłsudskiego w Warszawie w dniu 7 marca 1938 uczcił akademią żałobną zmarłego w 1937 r. Henryka Capitant, swego doktora honoris causa i profesora Uniwersytetu Paryskiego. Uroczystość otworzył rektor Antoniewicz, wskazując na wysokie wartości naukowe i moralne znakomitego cywilisty francuskiego. Dziekan Wydziału Prawa prof. Rybarski zwrócił szczególną uwagę na związki zmarłego uczonego z polską wiedzą prawniczą. Capitant żywił głębokie zainteresowanie dla polskiego prawa, szczególnie zaś dla naszych prac kodyfikacyjnych, którym poświęcił obszerną rozprawę, gdzie wysoko ocenił nasze wyniki. W swoich kilkakrotnych podróżach do Polski Capitant zatrzymał się w r. 1928 również i w Uniwersytecie Poznańskim, przemawiając na temat Unifikacji prawnej Alzacji i Lotaryngii z Francją. Podtrzymywał wcześniej nawiązane kontakty z polską myślą prawniczą, czego najważniejszym może wyrazem było stworzenie francuskiej katedry prawa cywilnego na Uniwersytecie Warszawskim, zajmowanej obecnie przez jego ucznia, prof. H. Mazeaud.

Ośrodkiem uroczystości był wykład prof. Lutostańskiego na temat Capitant jako cywilista. Capitant należał do tych, którzy pod koniec XIX w. przełamali panującą w cywilistyce francuskiej szkołę egzegezy. Charakteryzują tę szkołę słowa Bugneta: „Je ne connais pas le Droit civil, je n'enseigne que le Code Napoléon”. Był to wszechwładny w latach 1804 do 1880 kierunek francuskiej nauki prawa prywatnego, który budował na kulcie ustawy, na badaniu historycznym tekstu i zamiaru ustawodawcy, na monopolu prawa pozytywnego. Był to kierunek etatystyczny o tyle, że opierał się na wyłączności prawa stanowionego przez państwo. Wyznawał wiarę, że Kodeks Napoleoński wszystko przewidział i stosuje się do każdej sytuacji. Pod koniec XIX w. przyszła przeciw szkole egzegezy, przeciw jej pozytywizmowi prawniczemu reakcja nowego prądu naukowego pod przewodnictwem czterech wielkich cywilistów: Saille's'a, Gén'y'ego, Planiola i Capianta.

Szkoła egzegezy uległa rewolcie faktów przeciw kodeksowi, jak mówił Morin. Capitant odrzucił historyczne badanie zamiaru.

ustawodawcy, ponieważ jest ono nieprzydatne dziś do tłumaczenia prawa. Kodeks Napoleonowski powstał w świecie idei indywidualistycznych, gdy rozwój społeczny zmierza ku solidaryzmowi. Trzeba więc w interpretacji Kodeksu oprzeć się na tekście z pominięciem historyzmu, a szczególnie zamiaru ustawodawcy. Normy prawne — uczył Capitant — winny być zbudowane jasno i jednoznacznie. Wskazaniem rozległości zainteresowań Capitanta zakończył prof. Lutostański swe wysoce interesujące przemówienie. *M.*

4. II ZJAZD POLSKIEGO INSTYTUTU PRAWA PUBLICZNEGO

Założony w 1936 r. Polski Instytut Prawa Publicznego, skupiający profesorów i docentów prawa publicznego uniwersytetów polskich, odbył swój drugi Walny Zjazd w dniach 7 i 8 marca 1938 r. w Warszawie. Przedmiotem obrad były zagadnienia metodologiczne nauki prawa publicznego i problem rozwoju polskiego prawa konstytucyjnego. Pierwszej kwestii poświęcone były trzy referaty. Prof. Kutrzeba mówił o metodzie historycznej w prawie politycznym, prof. Ehrlich o metodzie prawnoporównawczej i prof. Peretiatkowicz o metodzie normatywnej rozwiniętej przez Kelsena. Najobszerniej rozwinęła się dyskusja nad metodą normatywną. Dała się tu zauważyć — przy zgodnym zresztą przeciwstawieniu się synkretyzmowi metod i przy krytyce metody Kelsena — pewna rozbieżność poglądów co do przedmiotu badań nauki prawa. Jeden pogląd dążył do ograniczenia badania prawniczego do norm, gdy inny, będący bodajże w większości, domagał się badania całego „zjawiska prawnego”, rozumiejąc przez nie i normę prawną i życie prawne. Metody historyczna i prawnoporównawcza znalazły uznanie, nie budząc zasadniczych sprzeciwów. Metodę historyczną sprowadzano niekiedy do socjologicznej.

Polskiego prawa konstytucyjnego dotyczył referat prof. Derynga nt. „Charakter konstytucji kwietniowej i jej możliwości rozwojowe”. W obszernej nad tym problemem dyskusji można było stwierdzić na ogół zgodność poglądów co do tego, że konstytucja kwietniowa oderwała się od swych twórców i że porządkowi wyliczenia organów konstytucyjnych nie można przypisywać znaczenia Prawnego. Co do charakterystyki ustroju poglądy wahały się między systemem prezydenckim a autorytatywnym, choć przeważało twierdzenie negatywne, iż nasz system prawno-polityczny nie jest totalny. Jako możliwy kierunek rozwoju konstytucyjnego wskazywano wzrost znaczenia sejmu przy zachowaniu nadrzędności głowy Państwa, interweniującej w stosunki między organami naczelnymi

tylko w celu harmonizowania, nie zaś w celu rządzenia. Podkreślano też w instytucji głowy państwa i wskrzeszeniu hetmaństwa reminiscencje z naszego dawnego ustroju.

Na posiedzeniu administracyjnym Walny Zjazd nadał prof. Rostworowskiemu z Krakowa godność honorowego prezesa Instytutu i powołał Zarząd w składzie: prezes — prof. Peretiatkiewicz (Poznań), wiceprezesi: prof. Ehrlich (Lwów), prof. Komarnicki (Wilno), prof. Kumaniecki (Kraków), sekretarz generalny i skarbnik — prof. Deryng (Lublin).

W najbliższym czasie wyjdzie drugi tom Rocznika Polskiego Instytutu Prawa Publicznego, w którym będzie umieszczone pełne sprawozdanie z II Zjazdu. K.M.

5. PIŚMIENNICTWO PRAWNICZE SŁOWIAŃSKIE (Polonica)

Právny Obzor (Bratysława) w zesz. 3 zamieszcza przegląd treści Przeglądu Handlowego r. XIII zesz. 7, a w zesz. 4 przegląd treści Ruchu Prawniczego Ekonomicznego i Socjologicznego rok XVII zesz. 4, Przeglądu Prawa i Administracji r. LXII nr 4 i Głosu Sądownictwa r. IX nr 11. *Slovenski Pravnik* (Lublana) przynosi w zesz. 1—2 recenzję dość obszerną książki M. Radovanovića pt. „Mała Antanta i Poljska”. *Soudcovské Listy* (Praga) w zesz. 1, 2 i 3 pomieszczają jak zwykle przegląd treści Głosu Sądownictwa r. X nr 1 i 2.

6. Z TOWARZYSTW EKONOMICZNYCH

SPRAWOZDANIE POLSKIEGO TOW. EKONOMICZNEGO WE LWOWIE

Rok miniony, z którego zdaje się sprawę, był dla Twa rokiem przełomowym. Wielka część zadania Towarzystwa skupiała się bowiem około redakcji organu, a „Przegląd Ekonomiczny”, dopiero od roku — przemieniwszy się na kwartalnik — wymagał skupionej pracy.

W bieżącym roku sprawozdawczym 1937/38 urządzano 12 odczytów wygłoszonych przez prelegentów miejscowych i zamiejscowych.

W osobie Prezesa Two bierze żywy udział w Wydziale Związku Towarzystw Naukowych, a w osobach sekretarza i skarbnika wraz z Polskim Towarzystwem Politechnicznym we Lwowie w pracy dotyczącej budowy przyszłej drogi wodnej Bałtyk — Morze Czarne.

Jeżeli chodzi o działalność wydawniczą Twa, zaznaczyć należy, że wydano właśnie spory tom XXI „Przeglądu Ekonomicznego” o 196 stronach tudzież, że poza wydanymi już 8 tomami „Biblioteki Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego”, przygotowuje się obecnie 3 dalsze tomy.

Biblioteka Twa urosła — po wysortowaniu znaczniejszej ilości przestarzałych wydawnictw — do 2 566 dzieł, ilość odbieranych przez Two czasopism wynosi obecnie 89.

Na ostatnim Walnym Zebraniu dokonano wyboru trzeciego wiceprezesa dyr. L. Makowskiego, sekretarza dra Tadeusza Hausera, skarbnika dra Karola Trawińskiego oraz 16 członków Zarządu, Komisji Rewizyjnej i Sądu Honorowego.

Prezes prof. Caro oraz dwaj wiceprezesi: prof. Hauswald i hr. Badeni pozostali nadal na tych stanowiskach.

7. POLSKIE TOWARZYSTWO MEDYCYNY SĄDOWEJ I KRYMINOLOGII

W Warszawie powstało Polskie Towarzystwo Medycyny Sądowej i Kryminologii. Statut Towarzystwa został już zatwierdzony. Do Zarządu Głównego zostali wybrani: Grzywo-Dąbrowski Wiktor — Przewodniczący; Halfter Mikołaj — Sekretarz; Horoszkiewicz Stefan; Lubodziecki Stanisław — Skarbnik; Łuniewski Witold, Olbrycht Jan, Schilling-Siengalewicz Sergiusz, Sieradzki Włodzimierz, Sokalski Włodzimierz.

8. XVI ZJAZD ZWIĄZKU ZRZESZEŃ MŁODYCH PRAWNIKÓW R. P.

W dniach 26 do 29 maja 1938 r. odbędzie się w Poznaniu szesnasty Zjazd Związku Zrzeszeń Młodych Prawników R. P.

Zjazd ten, którego organizację powierzyła Rada Naczelna Związku Zrzeszeń oddziałowi poznańskiemu, będzie nie tylko największym ze zjazdów dotychczasowych, nie tylko będzie posiadał charakter masowy, lecz także posiadał będzie znaczenie szczególne ze względu na przeobrażenia jakim podlega i podlegać będzie w Pierwszym półroczu 1938 r. struktura prawnictwa polskiego.

Program zjazdowy, który obejmuje zarówno część naukową Zjazdu jak i imprezy towarzyskie i krajoznawcze, zawiera m. i. następujące punkty: dnia 26 maja 1938 r. — msza Św. w złotej kaplicy Katedry Poznańskiej z udziałem chóru archikatedralnego ks. dra Gieburowskiego, uroczyste otwarcie Zjazdu w auli U. P. i przed-

stawienie teatralne; dnia 27 maja 1938 r. — obrady komisyjne, obrady plenarne, wieczorem garden-party w Parku Wilsona; dnia 28 maja 1938 r. — wycieczka do Biskupina, zwiedzanie Gniezna i wieczór towarzyski w Białej Sali „Bazaru”; dnia 29 maja 1938 r. — zamknięcie Zjazdu.

Komitetowi organizacyjnemu Zjazdu udało się uzyskać dla uczestników Zjazdu daleko idącą zniżkę kolejową, a wszystkie imprezy objęte programem Zjazdu kosztować będą uczestników ca 5 — zł.

9. ORGANIZACJA I PERSONALIA WYDZIAŁÓW PRAWA

I. Pan Prezydent Rzplitej mianował w styczniu 1938 dra Ludwika Dworzaka profesorem tytularnym na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie.

II. Prof. Uniw. Pozn. dr Bronisław Stelmachowski został przez P. Prezydenta R. P. mianowany prezesem Sądu Apelacyjnego w Poznaniu.

III. J. M. Rektor Uniwersytetu Poznańskiego prof. dr Antoni Peretiatkowicz został wybrany prezesem Polskiego Instytutu Prawa Publicznego.

IV. Habilitowani zostali: dr Stanisław Hubert jako docent prawa międzynarodowego na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, śp. dr Jan Kostanecki jako docent ekonomii politycznej na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, dr Jakub Sawicki jako docent prawa kościelnego na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie, dr Seweryn Wysłouch jako docent prawa litewskiego na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie.

10. FUNDUSZ WYDAWNICZY „RUCHU”

Na Fundusz Wydawniczy „Ruchu” złożyli:

Bank Gospodarstwa Krajowego w Warszawie . . .	2 000,— zł
Bank Polski w Warszawie	1 500,— „
Wydział Dróg Powiatowych w Cieszynie	300,— „
Wydział Powiatowy w Katowicach	300,— „
Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie . . .	300,— „
Bank Cukrownictwa w Poznaniu	150,— „
Boliński Bolesław, adwokat w Łodzi	10,— „
Marcolla Leon, notariusz w Opolu Lubelskim . . .	5,— „

Zwracamy się do wszystkich przyjaciół naszego pisma z usilną prośbą o poparcie przez uzyskanie nowych prenumeratorów, jak również przez zasilanie „Funduszu Wydawniczego”. Wszelkie kwoty składane na fundusz wydawniczy „Ruchu” (P. K. O. 201-346) będą na tym miejscu ogłaszane.

DO NABYCIA W KSIĘGARNIACH:

- Bossowski J. J. prof.*: Sądy Boże na Pomorzu. Szkic etnograficzno-prawny. Poznań 1937. Cena 2 zł.
- Tenże*: Prawo karne i proces karny w Niemczech. Zarys historyczny. Prawo obowiązujące. Projekty. Nauka. Warszawa 1936. Cena 1 zł.
- Janet Paul*: Historia doktryn politycznych, 2 tomy. Poznań 1931, Fiszer i Majewski, 12 zł.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej i ważniejsze ustawy polityczne, uzupełnione Statutem Ligi Narodów, zestawil i wydał prof. dr Peretiatkowicz, wydanie szóste, poprawione. Poznań 1935. Cena 4 zł.*
- Lisowski Z. prof.*: Kodeks cywilny ob. na ziemiach zachodnich, wyd. II, opracował... Poznań, Woj. Instytut Wydawniczy, 1933, str. 1241.
- Tenże*: Prawo małżeńskie, projekt ustawy, opracował... Poznań, Księg. Św. Wojciecha, 1935, str. 59. Cena 2 zł.
- Nadobnik M. prof.*: Ludność Polski według ostatniego spisu. Poznań 1922, Księgarnia Św. Wojciecha, str. 23.
- Nowakowski St. prof.*: Geografia Gospodarcza Polski Zachodniej, t. I i t. II. Poznań 1930, str. 436. Cena 65 zł.
- Ohanowicz prof. dr.*: Przyrzeczenie publiczne, studium z prawa cywilnego. Poznań 1921, Gebethner, str. 52.
- Tenże*: Zarys prawa cywilnego b. dzielnicy pruskiej. Część pierwsza: Nauki ogólne. Część druga: Zobowiązania. Poznań 1922, Fiszer i Majewski.
- Tenże*: Ustawa o wykonaniu reformy rolnej i inne ustawy rolne. Poznań 1926, Krajowy instytut Wydawniczy, str. 495. Cena 8 zł.
- Paczkowski Romuald prof. dr.*: Prawo zabudowy jako „grunt”. Poznań 1932, Skł. Jan Jachowski, str. 126. Cena 6 zł.
- Tenże*: Renta pieniężna w postaci ciężaru realnego i długu rentowego (na tle ustawodawstwa ziem zachodnich). Poznań 1936, Skł. Jan Jachowski, str. 157. Cena 5 zł.
- Peretiatkowicz prof. dr.*: Wojna a idea prawa, wyd. II. Poznań 1920, Gebethner, str. 32. Cena 2 zł.
- Tenże*: Wstęp do nauk prawnych. Poznań 1935, wyd. III, przejrzane i uzupełnione. Skł. gł. Poznań, Księg. św. Wojciecha, str. 80. Cena 2,50 zł.
- Tenże*: Państwo współczesne, wyd. VII rozszerzone. Lwów 1935, Książnica-Atlas. Cena 6 zł.
- Tenże*: Filozofia społeczna J. J. Rousseau'a, wyd. II, przejrzane i uzupełnione. Księgarnia Uniwersytecka, str. 236. Cena 5 zł.
- Tenże*: Współczesna Encyklopedia Życia Politycznego (z portret.), wyd. III. Poznań—Warszawa 1932. Księg. św. Wojciecha. Cena 5 zł.
- Tenże*: Państwo faszystowskie, bilans rządów pięcioletnich. 1927, Dom Książki Polskiej, 1,50.
- Tenże*: Reforma Konstytucji polskiej. Warszawa 1929. Dom Książki Polskiej. Cena 1,80 zł.
- Tenże*: Studia prawnicze. Poznań 1938, Księgarnia Św. Wojciecha, str. 211. Cena 8 zł.
- Rousseau J. J.*: Umowa społeczna, przełożył i objaśnił prof. dr Peretiatkowicz, wyd. II. Poznań 1920, Księg. Św. Wojciecha, str. 130. Cena 1 zł.